

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve polcvrti.“ Nauka posvećena.

Izrazi svakog utoka i potka o pođe.

Netakani dopisi se ne vraćaju, nepodpisani netakaju, a ne frankirani neprimaju.

Preplatiti se poštom može: 12 K u obće, 6 K za seljake; na godišnje: ili K. 6—, odn. 3— na pol godišne.

Izvan carovine, više poštarina. Moća i uticaje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h. koji u Puli, koji izvan iste.

Uredništvo se nalazi u ulici Giulia br. 5 te prima stranke osim nečijeje i svake svađe dan od 11—12 sati prije podne.

Oglasni, pripisana itd. napisa i sličnoga se na temelju našeg cenzura ili po dogovoru. Novici za prečrtovbu, oglasne itd. napisa se napućnicom ili položajnom poštom. Medicinice u Beču sa administracijom lista u Puli. Kad naručite valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika. Tko list na vrijeme ne primi, neka to javi odgovarajućem u strogošću pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napisa »Reklamacija«.

Čakovnog računa br. 847.849

Telefon tiskare broj 39.

Odgovorni urednik i izdavaatelj Stepo Givić. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. Matko Mandić u Trstu.

Poslije izbora.

Čekali smo, da se naši narodni protivnici razkokodaču do sita o tobožnjih sjajnih i pobjedah kod netom minulih zemaljskih izbora pak da kažemo i mi triezno i nepristrano svoju.

Po obćenitom shvaćanju neobrazanih ljudi može biti govora kod izbora, u ratu, kod hrvanja, natkrivanja itd. o pobjedi jedino tamo, gdje biraju bar dvije stranke, gdje se bore bar dva protivnika, gdje se hrvaju barem dvije osobe itd. itd., dočim tamo, gdje nastupa samo jedna stranka ili jedna osoba, nemože se govoriti o sjajnoj pobjedi, već jedino možda o sjajnom uspjehu.

Naši narodni protivnici započeli su po odredbi političkih oblasti sa izbori: izbornika ili fiducijara u čisto talijanskih ili u talijanaških občinah te su svaki i najmanji uspjeh proglasili kano sjajnu narodnu pobjedu.

Nitko pametan nemože smatrati sjajnom izbornom pobjedom izbor talijanskih fiducijara u Umagu, Citanovi, Brionigli, Grožnjanu itd., gdje su Talijani absolutni gospodari ili gdje je naš narod tako potišten i potlačen, da se niti neufa sirota postavi se na odpor proti stoljetnim svojim tlačiteljem i nasilnikom. Pa ipak su naši protivnici izbor svojih fiducijara u rečenih i drugih sličnih občinah proglasili sjajnom narodnom pobjedom.

Na taj način izabraše naši protivnici u većini izvanjskih občina političkih kotara Pule i Poreča svoje fiducijare. Ali tuj nemože biti govora o sjajnih pobjedah, već jedino možda o sjajnom uspjehu, postignutom bez protivnika i bez osobite ili nikakve borbe. Na razloge, zbog kojih je protivna nam stranka došla do tako jeftinog uspjeha u ovih dvih kotarih, vratiti ćemo se kasnije.

Da vidimo pako, da li se možemo mi pohvaliti kakvim uspjehom ili kakvom pobjedom kod izbora fiducijara u ostalih četirih političkih kotarih.

Započeli nam je sa političkim kotarom Pazin, u kojem, premda bijaše više manje svuda izborne borbe, ipak je narod u svih izvanjskih občinah toga kotara birao jednoglasno ili ogromnom većinom glasova, sve naše narodne fiducijare. Pred 10—15 godina držali su istarski Talijani nemogućim, da bi oni mogli ostati bez jednoga jedinoga svoga fiducijara u čitavom kotaru, pa ipak su to morali doživiti kod netom minulih zemaljskih izbora. Tuj se može dakle govoriti ne samo o sjajnom uspjehu, nego također i o sjajnoj pobjedi, na kojoj smo dužni vječnu čast svistihnim biračem onoga kotara i njihovim odličnim i odličnim prvakom.

U političkom kotaru Kopar, ne samo da smo održali stare naše obćine, već smo dapače pređobili kod izbora fiducijara za občinu Milje, gdje se je bila ljuta borba, i gdje su talijanaši nakon posljednjih državnih izbora mislili, da su si za uvijek osigurali pobjedu.

U Voloskom političkom kotaru poletili su uz stare i prokušane naše borišce, opet u narodno kolo dični fiducijari občine Lovran. Oni potamniše prolaznu slavu onih svojih suobćinara, koji još za posljednjih državnih izbora bili zalutali u talijanaški tabor. U tom kotaru prkose narodnoj volji još jedino zavedenjaci i zaslijepljeni obćinica Veprinca i Mošćenica, koji moraju prije ili kasnije opet u narodno kolo. Dakle, i u tom kotaru nemože biti posve zadovoljni sa izbornim uspjehom i sa izbornom pobjedom, koju izvojevaše naši u Lovranu.

Preostaje nam jošte politički kotar Lošinjski, pod koji spadaju stanovnici obiju Lošinja, Cresa i Krka: Od svih obćinah toga kotara birale su samo dvije talijanaške fiducijare i to ona Malog Lošinja i Osora; sve ostale birale su hrvatske fiducijare. Našim rodoljubnim obćinam na otoku Krku pridružise se ovaj put složno izvanjski birači obćinah Cresa i Velog Lošinja i to nipošto bez izborne borbe. Uspjeha i pobjede imade dakle i u tom kotaru, na čemu čestitamo srdačno i biračem i izbornikom.

O sjajnoj pobjedi u izborničtvu gradova Kastav, Volosko, Lovran i Mošćenice govorili smo obširno u prošlih brojevih, a sada se vraćamo na izbor u izvanjskih obćinah političkih kotara Pula i Poreč.

U uvodnom članku „Došadašnji uspjeh izbora“ u br. 94. našega lista, kazali smo među ostalim glede tih kotara doslovno i sljedeće:

„Za izvanjske obćine političkih kotara Poreča i Pule nebijaše mnogo izgleda na uspjeh. U tih kotarih naš je narod još uvijek materijalno, odvisan od talijanske gospode. Osim toga u biedi je i nevolji neimajuć ni duševne ni tjelesne hrane. Ono malo narodnih svećenika, koji mu bijahu jedini učitelji i vodje, obuzdani su od viših gospodara tako, da se ni maknuti nešmiju. Vrlo su riedki svećenici u tih kotarih, koji bi se usudili doći na biralište, kamo li radii javno za protuliberalne slovenske kandidate. Tuj se hoće dakle vremena, poduke, pomoći i — — promjene nesretnog sustava.“

U ova malo rieči opisano je vjerno tužno stanje našega naroda u onih dvih kotarih. Narod nenik i potišten, bez škole i većinom bez svećenika; odvisan moralno i materijalno od narodnih krvopija. Jedini bijahu još savjetnici i učitelji nekoi narodni svećenici. Ove utukose, posljednje doba skoro posve. Porečko-

puljski biskup Flapp izdao je pred izbore okružnicu na svećenstvo svoje biskupije, u kojoj izjavlja želju, da se svećenstvo nebi nimalo mješalo u izbornu borbu, posluživ se drastičnim primjerom iz sv. pisma: „niti sa Greci ni sa Barbari“.

Naši svećenici one biskupije znadu vrlo dobro iz gorkog iskustva, da im je biskupova želja i zapovied. I oni ostaše, vrlo riedkom iznimkom, niemimi motrioci borbe jadtoga svoga naroda.

Kazati će nam se, da je biskupova okružnica upravljena bila svemu svećenstvu. — hrvatskomu i talijanskomu. Istina je, ali talijansko pučanstvo one biskupije netreba nimalo ni svećenika, ni učitelja, a još manje savjetnika ili voditelja. Ono imade u izobilju svojih svetovnjaka, nabraženih, mudrih i lukavih, dočim je hrvatsko pučanstvo osamljeno stado, bez duševnih i tjelesnih pastira. Onom okružnicom nije se nimalo oštetilo talijanski dio pučanstva biskupije, već mu se dapače i kako pomoglo tim, što je moralo ostati hrvatsko svećenstvo prekrizanih ruku, puštajuć svoj narod na milost i nemilost nemilosrdnom dušmanu.

I tako bijaše Talijanom Istre u onoj biskupiji lahko slaviti uspjehe i pobjede, ali mi nezdvajamo ni zbog zdvojnoga stanja našega naroda u toj biskupiji ili u onih dvih kotarih, jer vjerujemo čvrsto u pravdu božju i jer se čvrsto nadamo, da će naš narod preživiti i današnje svoje dušmane, koji mu grob kopaju i koji ga tlače i potiskuju, umjesto da bi ga vodili k tjelesnom blagostanju i duševnom spasenju. Neklonimo dakle duhom; radimo kao da bismo imali uvijek živjeti, molimo kao da nam je odmah umrieti, a uz to imajmo vazda na pameti, da Bog neplaća ni dobrim ni zlim svake subote!

Talijansko banditstvo.

Posvuda su Talijani poznati rad svog naprasitog značaja i radi zločina i krvopiliča. Sani Niemci, koji ih inače zagovaraju, bježe od njih i neće da se s njima upuštaju u prepir, bojeđ se, da nebi izvukli izpod haljine nož, svoje narodno oružje. Nama se oni rugaju, da je kamenje naše hrvatsko oružje, nu, do sada se nije čulo, da bi bili Hrvati koga Talijana kamenom ubili, a danomice čitamo u talijanskih novinama o razbojnicima i lupežinama, koji u zasjedni gladni i žedni čekaju na prolaznike, da ih ubiju i opljačkaju. Dosti, da spomenemo Muzolina, koga su tal. oblasti, karabinieri i vojničtvo mjeseci i mjesec razlili, dosti da spomenemo Casseria, Brescia itd. To su sve poznate ličnosti, koje su svojim ubojstvima, i umorstvima digli svoju domovinu na glas zemlje razbojnika.

Nu nisu to pojedinci, u mnogih Talijana bili oni sad u Italiji ili izvan nje, nalazimo taj značaj, nalazimo tu istu vruću

krv, naprasitost i nagnuće, da potogne za nožem. — Reci mu samo slabu rieč, uvriedi ga, i evo ti ga nožem u ruci!

Još ne nije zacijelila rana majke-udovice, kojoj su sina jedinca rad neđužne hrvatske pjesnice talijanski Maloselski banditi izmrevarili i mrtvog po zemlji vukli — i evo kronika naša bilježi drugi ništa manje gadtiji i odurniji zločin počinjen na neđužnom Hrvatu.

Dne 30. septembra t. g. zavadi se u jednoj krčmi u Vizinadi neki Tomo Cvitković rodnom iz Hrvatske, radnik na novoj pruzi Trst—Poreč sa svojim drugom Androm Senić. U krčmu pristupe obćinski pandori Calmar i Seravallo i odvedu Cvitkovića u zatvor, premda su svi prisutni protestirali i posvjedočili da nije kriv.

Vani, t. j. pred krčmom prisilne pandur Seravallo našeg radnika o zid, a drugi pandur lupi ga svom žestinom sablje po glavi i Cvitković pade na zemlju sav u krvi. Nato ga odvedoše i bacise onako polumrtva u tamnicu i odaljise se. Sutra dan dodje Seravallo u zatvor i nadije tamo u kutu svito truplo pok. Cvitkovića.

Radi tog zločina obdržavala su je dne 6. t. mj. pred rovinjskim porotnim sudom kaznena razprava proti panduru Calmaru. Nu pošto se je tekom parnice dožazalo, da je i pandur Seravallo sudjelovao kod umorstva, zatvorilo se je i njega te preneslo razpravu za drugo zasjedanje i nalozilo iztražnomu sudcu, da povede iztragu i proti panduru Seravallo.

Kako će ta parnica svršiti i dali će biti krivci kažnjeni, dokazati će vrijeme.

Činjenica pako stoji, da je opet jednom hrvatska krv protleka, i da su to krvoproliče prouzročili ljudi, koji su po svom zvanju pozvani, da drže red i mir i da osujele takve zločine.

Kada dakle javni organi tako proganjaju naš ubogi narod, kada ga ti javni organi, košto nam gornja dva slučaja tumače, na takav način mrcvare, što moramo i možemo očekivati od pojedinaca, zasebnika, koji nisu pozvani, da drže red i mir!

Tako eto stoji naš narod goloruk i bez ikakove zaštite proti rulji razbojnika, kojoj javni organi prednjače i zle primjere davaju, a to su sve posljedice našeg nesretnog sistema, koji to postupanje i to mrcvarenje trpi. A nisu to osamljeni slučaji. Nedavno se je našlo u puljskom kotaru truplo našeg čovjeka već na polak sagnjilo u šumi i mi možemo punim pravom utvrditi, da je i toj naš kmet bio žrtva kakve poganske protivničke ruke, kao što se je dogodilo onomadne u Svetlovreču i Novoj Vasi. Nemogu nas uništiti moralno, odavimljuč nam moralnu našu snagu, ne davajuć nam škola i svećenika, uništiti nas hoće nožem u ruci. To je ta njihova dvovlisućna kultura, kojom se oni hvastaju i koju hoće, da nama naprte; to su posljedice one ueormalne politike njihovih vodja, koji prodiču svud i svagdje mrznju proti nama. Nu u velike činimo odgovornim, kako gori navedosmo, za te zločine.

naš sistem i njegove podržavatelje, koje činimo također odgovornima i za sve eventualne posljedice, jer narod naš je dosti pretrpio i ako časa prekipi, biti će oni krivi.

A sada eto odgovora ministra-predsjednika dra. Koerbera na interpelaciju zastupnika Spinčića i drugova glede istoga ubojstva. — Ministar reče: „Odgovarajuć na interpelaciju zastupnika Spinčića i drugova, stavljenu u sjednici od dne 23. oktobra t. g. tičući se tobožnjeg zlostavljanja jednoga hrvatskoga radnika od strane obćinskih stražara u Vižinadi, čast mi je suglasno sa gosp. ministrom pravosudja sliedeće priobditi:

Dne 30. septembra 1901. u 10 sati na večer došlo je u jednoj krčmi u Vižinadi do tvornih prepira između radnika hrvatske i talijanske narodnosti; tri nađoši obćinski stražari uhvatise hrvatskoga radnika Tomu Cvitkovića te ga odvedoše.

Sliedećeg jutra nađoše Cvitkovića umirajućeg u obćinskom zatvoru, te je malo zatim izdahnuo. Kao uzrok smrti ustanoviše probijenu slepocnicu, odnosno tjemenu kost.

Proti obćinskim stražarom podiglo je više svjedoka obtužbu, da su oni Cvitkovića, koji je bio za uapjenja jošte posve neozledjen, dočim su ga ča vodili k zidu prilisi, i da je napose stražar Clamar Cvitkovića šakom tako ranio na glavi, da je ovaj krvarev na tla pao. Clamar tajj svaku krivnju tvrdeć, da je bio Cvitković, dočim su ga ča vodili, udaren kamenom, haćenim sa nepoznate strane.

Proti Clamaru bijaše povedena sudbena iztraga, kojom se je ustanovilo takove činjenice, da se ga je tužilo radi zločina ubojstva.

Oblasti posvetile su ovom žalostnomu događaju podpunu pažnju, te je naloženo od strane kotarskog poglavarstva u Poreču, da se digne odnosno obćinske stražare od službe i sve poduzelo, da se preprieči događaje ovakve vrsti.

U ostalom mora se čekati uspjeh poduzetog kaznenog postupka, komu se ne može na nijedan način preicati.

Tako glasi odgovor, a naši čitatelji neka ga pažljivo pročitaju i prosude!

Kotarske poljodjelske zadruge.

Izpunjujuć obećanje u zadnjem broju donasamo glavniia poglavlja osnove za ustrojenje kotarskih poljodjelskih zadruga:

Okružja zadruga § 1.

Po toj osnovi i po pokrajinskih zakonih, koji se imaju izdati, ima se redovito u svakom sudbenom kotaru ustanoviti kotarska zadruga za poljodjelce, a tako i u svakoj pokrajini pokrajinska zadruga za poljodjelce.

Pokrajinsko zakonodavstvo može odrediti, da se u dotičnoj pokrajini ustanovi zadruge za pojedine dielove.

Isto pokrajinsko zakonodavstvo može odrediti, da se stvore i obćinske zadruge za jednu ili više mjestnih obina; da se u pojedinih sudbenih kotarih više zadruga stvori; za dva ili više sudbenih kotara samo jedna zadruga; više pokrajinskih zadruga u pojedinih pokrajinah; zadruge za pojedine struke poljodjelstva.

Svrha zadruga § 2.

Zadragam je ova svrha: da si poljodjelci poboljšaju svoje duševne i tvarne odnošaje, i to gojenjem uzajemnosti, međusobnim poučavanjem i podupiranjem, uzdržanjem i dizanjem staleške samosvjesti, zastupanjem staleških koristi zadrugara i pospješivanjem njihovih gospodarskih koristi.

Članovi § 3, 4, 5, 6, 7, 8.

Članovi zadruga poljodjelaca su redovito svi posjednici poljskih i šumskih zemljišta. Koja zemljišta u to spadaju ima odlučiti pokrajinsko zakonodavstvo. To zakonodavstvo može ustanoviti, da se ne može siliti da budu članovi zadruga posjednici na ime velikih kompleksa šuma, ili koji imaju stanovitu najmanju ili stanovitu najveću mjeru posjeda, ili da takovi stvore posebne svoje zadruge. Inače je svaki posjednik član onoga okružja, za koje se zadruga stvori, i u kojem se njegov posjed nalazi. Ko ima posjeda u više okružja, ima biti član svih odnosnih zadruga. U dvojbjenih slučajevih, u koju zadrugu koj posjednik po svom posjedu spada, odlučuje kotarska politička oblast, a zadnjoj instanci pokrajinska politička oblast.

Članovi pokrajinskih zadruga za poljodjelce su svi članovi kotarskih ili drugih posebnih zadruga. Ako je u pokrajini više od jedna pokrajinska zadruga, odlučuje pokrajinsko zakonodavstvo, pod koju njih imaju spadati pojedine kotarske zadruge.

Članovi mogu svoja prava i dužnosti prenesti na svoje najmaniko ili uživatelje; samo ono što imaju plaćati kao članovi, dužni su sami plaćati.

Prava i dužnosti za malodobne, umobolne i slične posjednike imaju vršiti njihovi zakoniti zastupnici, za juridične osobe ovlaštenici, za suposjednike jedan između njih izabrani. O promjenah u ovih slučajih ima se zadruga obavjestiti.

Organi zadruga § 9.

Poslove zadruga obavljaju njezini organi.

Kako imaju biti zadružni organi sastavljeni, izabrani, i što imaju poslovali, na dalje o aktivnom i pasivnom pravu izbora, i o pravu glasa u skupštinal, odlučuje pokrajinsko zakonodavstvo.

Pokrajinsko zakonodavstvo može narediti, da budu u pojedinih obćinah imenovani mjestni organi zadruga; da budu u zadrugah za poljodjelce odnosno u odborih zastupana obstojeća gospodarska društva; da dobiju pravo izbora u odbore obćinskih zadruga također pojedinci, koji imaju posjeda izvan obćine. Na dalje, da se u odbore može imenovati gospodarske činovnike ili upravitelje dobara, predsjednike ili činovnike gospodarskih družtava, ravnatelje i učitelje gospodarskih i šumskih škola, živinolejčnike, te sve druge koji i ako su stekli osobitih zasluga za gospodarstvo ili šumarstvo, ipak moraju najmanje tri četvrtine članova odbora kao i predsjednik i njegov zamjenik biti izberivi članovi zadruga.

Sastav pravila § 10.

Ustanove o sastavu zadruga za poljodjelce, kao i o sastavu i sadržaju za družnih pravila određuje pokrajinsko zakonodavstvo.

Pravila potvrđuje politička pokrajinska oblast saslušav zemaljski odbor. Ona imaju sadržavati propise narodić o: pravih i dužnostih članova; organih zadružnih i njihovih poslovih; zadružnih skupštinal; sjelu zadruga; zahtjevih za pravovaljanost zaključaka; sastavu zadružnoga katastra; imenovanju i smetnuću zadružnih činovnika; uzrocih, s kojih se može koj izbor odbiti, i posledicah kad bi koji neopravdano izbor odbio; načinu zadružnih objava; poslovnomu redu; računarstvu.

(Daljnji paragrafi do uključivo 25. govore o djelokrugu zadruga, o prinostih zadrugara, o proračunu i obračunu, o zastupanju vlade, ob odnošaju prema kulturnim viećem, o savezih, o nadgledanju, o višem nadzoru, o oslobodjenjih od pri-

stojba, te o provedbi zakona. O tom sreću drugi put. Onda i o čem drugom.)

DOPISI.

Oprtljaj, polovicom decembra. (Izgredi u Zrenju!) O ovom neznatnom istarskom mjestu moramo se više puta baviti nego li bismo to želili. Tamo je naime zlosretna „Lega“ ustrojila talijansku školsku fabriku, u kojoj se stvara iz hrvatske dječice, ljute janičare, koji će mrziti i proklinjati vlastite roditelje i svoj materinski jezik.

U tom mjestancu vode glavnu riječ talijanske podrepnice, doklaćeni krnjeli, gladni i žedni, te odvrsni od talijanske gospode, koja im dobace oglodanu kost i kakvu šesticu za tabak. Ovi su glavni podupiratelji rečene fabrike i najjući protivnici svega, što nije talijansko.

U tamošnjoj crkvi propovieda se i pjeva od najstarijih vremena u hrvatskom narodnom jeziku. Proti propoviedi nemogu gladni krnjeli nista, jer se gg. svećenici nisu dali nikada od njih prestrašiti. Ali su za to započeli oštro proganjati naše crkveno pjevanje. Oni bi naime htjeli po naputku oprtljake i bujske gospode, da se u tamošnjoj župnoj crkvi posve izključi pučki hrvatski jezik, a početak u tom morao biti crkveno pjevanje.

Njihovi gospodari podučise ih kako je u porečko-puljskoj biskupiji pod sadašnjim biskupom malo po malo i u najčistih hrvatskih župah posve odstranjen hrvatski jezik iz svih crkvenih obreda. Taj postupak talijanskog svećenstva i biskupa u rečenoj biskupiji imalo bi se uvesti i u našu biskupiju, da se tako i pulem crkve a pod krinkom vjere posve raznarodi naš narod i pripravi za veliku majku Italiju.

Zrenjski krnjeli stali su dakle na noge, da izključe iz župne crkve hrvatsko pjevanje i da se uvede latinsko.

Proti tomu digao se izvanjski puk a na čelu mu stari crkveni pjevači, koji su u crkvi uvijek hrvatski pjevali.

U župnih spisih u Zrenju nalazi se zapisnik od g. 1743, u kojem se izričito kaže, da se imade pjevati ilirski (hrvatski) „Tebe Boga hvalimo“, „Epistolu“ i „Evangelje“ svake nedjelje.

Još je živučih ljudi, koji tvrde, da se je pjevalo sve navedeno hrvatski, i osim toga sv. obredi velikoga čedna.

Tako se je pjevalo sve do pokojnoga župnika Korošića, koji je bio posljednji župnik tamo. Poslije njegove smrti napustiše hrvatsko pjevanje i nestalo je crkvenih knjiga u našem jeziku, među njimi i naš Ščavet.

Hrvatski se je počelo opet pjevati na zornicah „Epistolu“ i „Evangelje“ sedam godina natrag, i proti tomu nije nitko ništa imao do najnovijeg vremena.

Sadašnji novi župe-upravitelj, g. Valentin Klinar, priobio je pjevačkomu crkvenomu zboru, da je dobio nalog od biskupskog ordinarijata u Trstu, da se sve, što se 30 godina amo ponovilo u crkvenih obredih, pjevanju itd. ukinie i natrag uvede latinski jezik. Usljed tog naloga čitao je sv. „Evangelje“ i pjevao „Tantum ergo“ u latinskom jeziku za prvi put na zornici prošloga ponedjelka.

Prošle nedjelje došla su dvojica krnjelskih pristasa među crkvene pjevače na kor, koji su bili uljudno pozvani, da dadu mjesta pjevačem, a oni odgovoriše osorno, da su oni u crkvi gospodari kako i pjevači i da mogu činiti što hoće. Jedan od tih krnjelskih podrepnica uhvati voščanicu pak ju bacit pod noge.

Nakon sv. mise, čim izadjoše svi pjevači, zatvori po običaju kor gosp. Ante Tončić, vođa pjevačkoga zbora, te htjede izručiti ključe po navadi g. župe-upravitelju. Njega dočeka pred crkvenimi vratmi Kmet Mate, od Amtuna, te ga pozove prijazno na stran, da će mu nešto kazati.

Tončić mu odgovori, da neima s njim ništa tajnoga, ako mu imade što kazati, neka to reče javno. Tončić bijaše bo upozoren od prijatelja, da je kazao taj Kmet istog dana (15. t. mj.) da će ga ubiti, ako dodje k popu u crkvu. Viđeći, da se Tončić neđa na stran, počeo proklinjati strašno, zagroziv se, da je on njegov Bog, da će ga ubiti, ako mu još stogod reče na koru, jer da će on doći tamo kada ga bude volja. Prijatelji ovoga nesretnoga Kmeta, viđeći kako se on grozi Tončiću, skočiše mu na pomoć, vičuć: aha, ubij mo ga! Konnačno zagroziše se crkvenim pjevačim i stanovnikom sela Čabrnjice, da nesmiju više u Zrenju ni po tabak, ni u dućan, ni u crkvu k sv. misi, niti se izpoviedati. Kod blagoslova po podni otgrao je kmet kvaćicu na vratih kora i melnuo ju u žep vičuć: sad sam ja gospodar.

Ovaj žalostni događaj prijavljen bijaše c. kr. oružničtvu u Oprtlju i mi očekujemo, da će ono učiniti svoju dužnost.

Posebna deputacija priobčila je čitav događaj preč. ordinarijatu u Trstu, gdje njoj obećaše, da će u što kraćem roku urediti pitanje glede crkvenoga pjevanja.

Mi se nenadamo povoljnomu rješenu toga pitanja od strane biskupskog ordinarijata u Trstu, jer je baš od tamo izasao nalog, da se ukinie hrvatsko pjevanje, koje bijaše mržjo jedino crkvenim i vjerskim protivnikom.

Gospoda na tršćanskom ordinarijatu povedoše se za porečko-puljskim ordinarijatom, ali neka paze da na njih nepade sva odgovornost za sve one kletve i psovke, što su izrečene tamo i za sve žalostne posljedice, koje bi mogle tamo nastati.

Tamo se groze krnjelski plaćenici crkvenim pjevačem ubijstvom, a dogodi li se nesreća, pozvati ćemo mi moralne krivce na odgovornost.

Sjećajte se „Družbe sv. Cirila i Metoda“ za Istru

Franina i Jurina.

Fr. S Leprince, da nisu nijednoga poslali va Trst, da govori za talijansku univerzu.

Jur. Kakovi su to onda Talijani tamo na potestarije?

Fr. Talijani od potrebi.

Jur. Su mogli barem telegrafat.

Fr. Hrvatski jih je bilo sram, a pravo talijanski da nezaju.

Jur. Ej, siromašnja Italija s takovimi Talijani!

Razne viesti. Politčke:

Austro-Ugarska. Izvanjske novine pišu, da je došlo između njemačke i austrijske vlade od razdora usljed protunjemackih demonstracijah u Lavovu, koje je izazvalo nečovječno postupanje njemačkih oblastih proti poljskim podanicom u Poznanju. Nasuprot tomu piše jedan berlinski list, koji je u doticaju sa vladinimi krugovi, da je austrijska vlada i u ovom pitanju pokazala onu spremnu susretljivost, koju su

Ono što je napisano u ovom listu je neprecizno i da čemo jim ustaviti list i odnosni iznos utjerati sudbenim putem, jer nije lepo ni časnio primati i čitati list u neprecizni g.

Niemci uvijek nalazili kod svojih saveznika. Zadnjih dana pisale su novine, da je nastala napetost između ministra-predsjednika i ministra izvanjskih posala grofa Goluchowskoga. Ovaj da je ostro odsudio protunjemacke demonstracije u Lavovu i u drugim mestih Galicije, čim da se nije služio dr. Koerber, kojega vežu veliki obzir napram pokornom mu poljskom klubu na carevinskom vieću. Za svoje mišljenje reč bi, da je ministar-predsjednik predobio i najviše krugove te se je već bio pronio glas, da će ministar izvanjskih posala oduštinuti. Bojimo se, da se to dogoditi neće, jer se kod nas nemienjaju tako lahko ministri izvanjskih posala i jer će se radje žrtvovati biedne Poljake u Prusku, nego li jednoga ministra izvanjskih posala. Grof Goluchowski, porodu Poljak, dakle Slaven; vodi izvanjsku politiku monarhijske u njemačko-talijanskom duhu, te su radi toga žrtvovani životni pribitci većine stanovništva monarhijske, t. j. Slavena, Niemcem, Talijanom i Madjarom. Odstup ministar izvanjskih posala mogli bi dakle samo Niemci, Talijani i Madjari požaliti ali nebi nikako Slaveni Austro-Ugarske.

U sjednici hrvatskog sabora u Zagrebu od dne 17. t. mj. priobčio je predsjednik Gjurgjević, da je na sabor stiglo medju ostalim izvješće proračunskoga odbora, koje će doći čim prije na dnevni red. Ovogodišnja proračunska razprava biti će kraća nego li obično, jer su opozicijske stranke iznesle svoje pritužbe, želje i težnje prigodom razprave adrese, koja je dugo trajala. U rečenju sjednici započela je razprava o vladinoj osnovi o prisilnom odgoju nedorasle djece. Kod razprave sudjelovali su vladini pristaše zastupnici Slevo Popović, dr. Silović, predsjednik pravosudnog odjela Klein i predsjednik združene opozicije dr. Breščenski. Osnova bijaše prihvaćena u prvom i drugom čitanju. Jučer obavio se izbor u regnikularnu deputaciju i izbor u ugarsku zastupničku knću.

Građ Gora. Poznata brošura proti knezu Nikoli, što je izašla u srbskom jeziku u Budimpešti izazvala je na Cetinju veliko ogorčenje. Tamo tvrde naime, da su brošuru, izdali crnogorski prognamici, koji se na taj način osvećuju knezu Nikoli i njegovoj obitelji.

Bugarska. U Sofiji nastala je ministarska kriza zbog zajma, što ga je vlada kanila sklopiti. Ministarstvo je odstupilo, ali neima nade, da bi naredno saboranje ni novomu ministarstvu glasovalo zasnovani zajam. Zbog ministarske krize oduštinili su narodni zastupnici od putovanja u Biograd, gdje su kanili vratiti posjet članovom srbske narodne skupštine. Nekoji novčani zavodi, s kojimi je vlada ugovarala zajam, izjavili su, da odustaju od svojih ponuda za zajam i da se smatraju izvan daljnjih obveza. Pošto su ministri u saboranju očitovali, da je neobhodno potrebito sklopiti zajam, priobčio je ministar-predsjednik Karavelov, da su banke odustale od ponude i da je usljed toga vlada predala knezu ostavku. Ujedno je zamolio, da se saboranje odgodi do sastava novoga ministarstva.

Rusija. Iz Petrograda brzojavljaju, da je crnogorski knez Nikola u pratnji velikog kneza Petra Nikolajevića sa suprugom stigao dne 16. t. mj. u Petrograd, odakle se nakon kratkog odmora uputiše carskoj obitelji u Gačin u posjet. — Ruski listovi bave se sa trgovačkim ugovorom između Rusije i Austro-Ugarske.

Italija. Dne 16. t. mj. bijaše u Vatikanu tajni konzistorij, u kojem je sv. otac govorio o poteškoćah, koje mu ogorčavaju zadnje dane života. Potužio se je osobito na talijansku vladu, koja nepropusti zgodu a da nemaskodi sv. Stolici i katoličkoj crkvi. Sada kani talijanska vlada osnovom o razvodu braka zadati stvarni udarac bračnom životu, kako ga smatra katolička crkva. Bračni vez je — reče sv. Otac — sveltinja, osnovana na nerazrješivosti i

na božjem pravu. Nijedan ljudski zakon neće nikada moći dokinuti ovog božjeg zakona.

U talijanskom parlamentu došlo je dne 15. t. mj. do burnih prizora. Radikalni zastupnik Ferri dobio je stanovništvu južne Italije nepoštene, radi čega ga je parlament izključio na pet sjednica. Nu kažnjeni zastupnik nije hotio uvriede opozvati niti se iz sabora udaljiti. Radi toga morao je predsjednik uz silnu buku opozicije sjednicu zaključiti.

Mjestne:

Potonuo parobrod. U noći od utorka na sriedu nasukao se je kod rta Barbana brionskih otoka talijanski parobrod „Adriatico“, ploveći iz Katanije put naše luke. Kreat je bio južnoga voća. Parobrod se je tako nesretao nasukao, da je malo kasnije potonuo. Momčad, za zapovjednikom (11 osoba) spasila se plivanjem. Vlastnikom parobroda bio je zapovjednik Emil Marucci.

Pokrajinske:

Pritisnulo jače — sve to više skače. Naši crkveni reformatori zađu hvala Bogu već plodove svoje protukatoličke agitacije medju našim narodom.

Mjesto da su ih opametilili i k sebi prizvali dogodjaji u Ricianjih (občina Dolina) i u Rojanu kod Trsta, gdje je naše pučanstvo pokazalo odlučno talijanskim latinizatorom, da je do grla sito njihovog nekršćanskog postupanja, oni tjeraju svoj nečisti posao i dalje misleć, da će konačno bedasti ščavi ipak podati. Al se mladi talijanski reformatori ljulo varaju! Prošla su vremena kadno je naš narod miučke šibu ljubio, kojom su ga sa svih strana tepili. Progleđao je napokon i taj viećni palnik i pripravlja se, da sbaci sa sebe tudje nametnike, pa bili to i sami sladko-medeni talijanski niski i visoki crkveni dostojanstvenici.

Primjer odvažnih Ricianjaca i odlučnih Rojančana, povadja za sobom druge, kojim se hoće pod krinkom vjere utudi narodno čuvstvo i ukrasti materinski jezik. Za navedenim poveli se zadnjih dana i naši Boljunci na Kopařlini — u obćini Dolina. Dne 14. t. mj. izručili su svi stanovnici crkvene obćine Boljuncer — politički kotar Kopal u Istri, skupnu izjavu c. kr. političkom poglavarstvu, da izlaze iz katoličke crkve latinškoga obrada.

Tim je poskotio broj unijata na 2000 duša, koji su zapustili oblast latinškoga biskupskoga ordinarijata u Trstu i pristupili pod biskupsku oblast slavonskoga križevačkoga biskupa presvj. g. Julija Drolhobeckoga.

Oduševljenje vlada medju narodom: neopisivo.

Elo Vam, gospodo latinizatori i reformatori prvih uspjeha Vašeg fanatizma i Vaše mržnje do svega što nije talijansko.

Samo napried tako i budite uvjereni, da će Vas naš narod blagoslivljati, što ste mu napokon otvorili oči. Uprite jućnacki proti mrzkom Slavenu, Vi suborjunci tršćanskih židova — jer: pritisnuto jače — sve to više skače!

Još izbornog gibanje. U Koprna dne 5./12. 1901. bio izbor kmetskih ali izvanjskih obćina, za izabrati 2 zastupnika u zemaljski sabor. Izbor počeo je na 9 sati kako je bio i uređen, došlo je u izbornu dvoranu 92 slućidjara ali izbornika. Nato započeo je izborni čin. Najprije izabere c. kr. namjestnički savjetnik gosp. Schaffenhauer-Neys u komisiju g. Malu Sanković-Soldatića, Metlika i Turkovića, nato izaberu gg. slućidjari po zakonu između sebe 4 člana u komisiju gg. Zorka Klun, dr. Požar, Anžlovar i Šišković, sporazumno izaberu između sebe članovi komisije predsjednika g. Malu Sanković-Soldatića, najprvo g. predsjednik raztumaćivanjnost današnjeg izbora i razjašni zašto

smo došli te pročita zakonske ustanove. Prelazeći na glasovanje, uzme predsjednik g. Sanković listinu t. zove alfabetično, a gg. Klun i Anžlovar zapisivašu. Izabrani bijahu gg. dr. Trinajstić Mate i Josip Kompare sa 68 glasova, a dr. Derin i dr. Longo dobiše 24. G. komisar htijaše da se zapisnik napravi u talijanskom jeziku, nu članovi komisije 6 proti jednom odlučih, da bude u slovenskom jeziku, te je komesar morao popustiti.

Za djačke podporno društvo u Pazinu. U naših rodoljubnih Ricianjih sakupiše tamošnji domoljubi 25 kruna za „Djačko podporno društvo u Pazinu“, i to povodom zlatnog unijatskog pira Mihovila i Ane Kuret 16 kruna; kod pira Ivana Ota i Ivanki Petaros 5 kruna i u sabiraonici konsumnoga te posujilnoga društva 4 kruna.

Nadalje sakupiše 4 krune svatovi Ivan Ota, kad je ovaj odveo svoju mladu suprugu iz Ricianj u Boljunc; svat Grgo Berdon dodac je tomu još 1 krunu.

Zivilili naši svietni i rodoljubni Ricianjci!

C. kr. Talijani u Podgradu. U najčišćem našem mjestu u Istri, u sjelu c. kr. kotarskog suda, c. kr. poreznog ureda i mjestne obćine Podgrad, gdje neima niti je jednoga urođenika Talijana ili Niemca, gdje su svi domaći stanovnici Slovenci ili Hrvati, služuju sliedeći c. kr. Talijani:

C. kr. sudac	Talijan
„ „ adjunkt	„
„ „ predstojnik por. ureda	„
„ „ porez. vježbenik	„
„ „ geometar.	„
„ „ poštar	„
„ „ expeditorica	„

Dakle talijanska kolonija c. kr. činovnika u našem rodoljubnom Podgradu!!

Nesreća od požara. Iz Pazina nam pišu, da je utorkom po noći nastao s nepoznatog uzroka požar na II. katü Lovrićeve kuće u Pazinu. Oganj opazio je pek Šćuka, koji se je vraćao između 3. i 4. sata poslie pol noći kući. On je odmah dignuo viku, probudio stanara, koji skočiše naglo iz toplih postelja. Oganj je nastao u sobi poslužnice Olive Sloković, koja je čvrsto spalava, dočim je oganj već zahvatio bio veći dio njezine sobe. Reč bi, da ju je dim udusio jer su ju kasnije sugradnjani, koji priskočiše na pomoć, i koji su srećom oganj ograničili, našli poluizgorjelu. Nesrećnica bolovala je neko doba i živila je vrlo skromno, premda se je našlo kasnije u jednom ormaru, koji se je čudom sačuvao, preko 600 kruna novca. Počivala u miru!

Mjesto zemaljskoga tajnika. Zemaljski odbor u Poreču raspisuje natječaj u talijanskih listovih na mjesto tajnika zemaljskoga odbora u I. platežnom razredu zemaljskih činovnika sa godišnjom plaćom od 4000 kruna, sa godišnjim doplatkom od 600 kruna i sa pravom na dva petgodišnja doplatka, svaki od 400 kruna. Od molitelja zahtjeva one pravničke izpite, koje zahtjevaju na sudovih i na političkih oblastih od vježbenikah. Preduošt imati će Istrani, a medju ovimi, oni, koji poznaju esim zemaljskog jezika, također druge jezike rabljene u državi.

Uz ovoga je natječaja razvidno, da sl. zemaljski odbor u Poreču pozna samo jedan zemaljski jezik u Istri, i to talijanski jezik, ili jezik manjine pučanstva naše pokrajine; da sl. zemaljski odbor u Poreču nezahtjeva od molitelja poznavanje drugoga zemaljskoga jezika, t. j. hrvatskoga ili slovenskoga, jezika većine pučanstva pokrajine, i da su gospoda kod sl. zem. odbora u Poreču izgubila svaki smisao za pravicu i zakon, te da s njimi nije osoblutno moguće izaći na kraj.

Natječaj je raspisan do 31. decembra t. g.

Gospodo svršeni pravnici Istre, molite za izpražnjeno mjesto, da nam nebudu

mogli kazati, da nebijaše molitelja Hrvata ili Slovenaca.

Interpelacija zastupnika Spinčića i drugova. U posljednjih sjednicah carevinskoga vieća stavio je narodni zastupnik g. prof. Spinčić dvije interpelacije na carsku vladu; jednu na ministra bogoštojva i ustave radi slovenskih pućkih škola u gradu Trstu i drugu na ministra-predsjednika radi izjednačenja hrvatsko-slovenskoga jezika sa talijanskim jezikom u zemaljskom saboru Istre. Te interpelacije doniet će u hrvatskom prevodu.

Opet požar u okolici Materade. Nepredje skoro 15 dana, a da se nepovaj u kojem stanu, štali ili skadnju u okolici Materade ili Lovretice (obćina Umag) koji požar. U kratkom roku od 2 mjeseca bilo je u onoj obćini pet požara u raznih mjestih. Zadnji požar bio je prošle nedjelje nedaleko Materade, u štali Antuna Kozlovića. Požar je nastao po noći s nepoznatih razloga te je uništio svu štalu, sjeno, slamu i poljsko orudje. Vlastniku i njegovim susjedom pošlo je srećom za rukom spasiti 4 vola. Vriemec bijaše veoma nepovoljno i prava je sreća što su dotičarši seljaci na lice mjesta mogli ograničiti požar, koji je pretio pogubom čitavomu selu. Vlastnik bijaše osjegur. Šteta iznosi oko 3000 kruna.

Iz drugih krajeva.

K predstojećem imenovanju biskupa tršćansko-koparskoga. Talijanski protosocijalistički list „L'Avvenire“, što izlazi u Trstu pod uredništvom svećenika g. Buttignoni-a, brata kanonika Buttignoni-a, koji je desna ruka kapitularnog vikara preč. g. Petronia, piše u zadnjem svojem broju, da je imenovanje presvj. g. biskupa Flappa biskupom tršćansko-koparskim gotova stvar i da je imao biti imenovan već prigodom zadnjeg concistora, nu moralo se potekati radi nekjih formalnostih, koje treba overšiti.

Rečeni list biti će dvoje dobro upućen od osoba, koje danas na žalost i nesreću našega naroda na biskupskom ordinarijatu vedre i oblače, te neima dvojbe, da će zasjesti drvenju stolicu tršćanskih biskupa presvj. g. Flapp, biskup porečkopoljski.

Ako se ima to obistiniti, preporučamo katolikom ovih združenih biskupija, neka se vrueć pomole Bogu, da im dade vriedna i dostojna nadpaslira.

Novi opatijški opat. Prečastni g. Ignjat Martinec, kanonik stolnoga kaptola senjskoga i zastupnik na hrvatskom saboru u Zagrebu, imenovan bijaše prepostom i arhidjakonom kaptola riečkoga te mu je ujedno podieljen naslov opata sv. Jakova u Opalji (Sancti Jacobi od palun.)

Hvalevriedno! U zagrebaćkih novinah čitamo, da priredjuju rodoljubni brijački pomoćnici u Zagrebu dne 5. jenera 1902. sjajni ples u korist družbe sv. Cirila i Metoda za Istru.

Dočim se zahvaljujemo u ime naše zapuštene dječice najsrdaćnije na plemenitom nauumu čestih brijaćkih pomoćnika u Zagrebu, preporučamo toplo i ostalim drućtvom širom hrvatskih zemalja, da bi se tečajem predstojećeg mesopusta kod svojih zabava sjetili naše družbe, odnosno ono 17.000 naše dječice, koja vapiju za školom.

Potres u Zagrebu. Utorak posljie podne oko 3 sata potresao je silan potres opet jednom bielim Zagrebom. Koliko doznajemo iz brzojavnih viesti, potres bijaše tako silan, da su padali dimnjaci i da su u pojedinih kućah nastale pukotine. Medju stanovništvom nastao je velik strah, ali se je brzo umirilo, jer se je očutilo samo jedan udarac. Potres da je trajao pet časaka. Od javnih zgrada reč bi, da je najviše pretrpila luđnica u Stejnjevcu i jedna bolnica u samom gradu.

Krzanje mornarali. Ugarsko-hrvatskog parobrodskog društva* na Rieci. Utorak dne 17. t. mj. u jutro izjavihše svi mornari parobrodah „Ugarsko-

